

Όπως και το προηγούμενο έτος η έντονη ελληνική δραστηριότητα στη Μακεδονία, και κυρίως οι επιθέσεις εναντίον ταξιδιωτών, εργατών και αγροτών στα χωράφια, προκάλεσαν τις συνήθεις διαμαρτυρίες εκ μέρους των Δυνάμεων προς την ελληνική κυβέρνηση.

Στις 29 Ιουλίου ο Τούρκος πρεσβευτής Ριφαάτ μπέης, με εντολή της κυβέρνησής του, προέβη σε έντονες παραστάσεις. Ισχυρίστηκε ότι υπήρχαν στη Μακεδονία εκατό ελληνικά σώματα, μερικά από τα οποία έφταναν τη δύναμη των 100 αντρών, και ότι πολλά από αυτά με επικεφαλής Έλληνες αξιωματικούς είχαν σχηματιστεί στο ελληνικό έδαφος. Η τουρκική κυβέρνηση δεν ήταν διατεθειμένη να ανεχτεί περισσότερο την κατάσταση αυτή. Ζήτησε από την ελληνική κυβέρνηση να στείλει αυστηρές διαταγές στους αξιωματικούς αυτούς ανακαλώντας τους στην Ελλάδα και να λάβει αποτελεσματικά μέτρα, ώστε να εμποδίσει τη χορήγηση εφοδίων και οπλισμού από τα Μακεδονικά Κομιτάτα της Αθήνας στους αντάρτες. Κατέληξε λέγοντας ότι η τουρκική κυβέρνηση από την πλευρά της έδινε διαταγές για την απηνή καταδίωξη και εξόντωση των σωμάτων.

Ο Άγγλος πρεσβευτής Elliot είχε οδηγίες να υποστηρίξει το τουρκικό διάβημα και, αφού βεβαιώθηκε για το χαρακτήρα των παραστάσεων του Ριφαάτ, ζήτησε αμέσως να δει τον Σκουζέ. Σε αυτόν είπε ότι θεωρεί αναμφισβήτητο γεγονός την παρουσία Ελλήνων αξιωματικών στα ανταρτικά σώματα της Μακεδονίας, η απαίτηση της τουρκικής κυβέρνησης να ανακληθούν όλοι οι Έλληνες αξιωματικοί από τη Μακεδονία και να μην επιτραπεί στο μέλλον σε κανένα να πάει εκεί είναι απόλυτα δικαιολογημένη. Ο Σκουζές απάντησε ότι η ελληνική κυβέρνηση ήταν πρόθυμη να πράξει ό,τι της ήταν δυνατό και υποσχέθηκε να απαντήσει σε λίγες μέρες.

Ο Σκουζές απάντησε στον Elliot στις 2 Αυγούστου και είπε ότι, οι στρατιωτικές αρχές είχαν λάβει διαταγή να εξακριβώσουν που βρίσκονταν όλοι οι αξιωματικοί, στους οποίους είχε χορηγηθεί άδεια για το εξωτερικό. Όσοι είχαν πάει στη Μακεδονία θα τιμωρούνταν. Είχαν σταλεί επίσης διαταγές στις αρχές της Θεσσαλίας να βρίσκονται στη μεγαλύτερη δυνατή επαγρύπνηση για να εμποδίσουν τυχόν ενόπλους, είτε μεμονωμένους είτε σε ομάδες, να περάσουν τα σύνορα. Ο Σκουζές εξέφρασε ακόμη την οδύνη της ελληνικής κυβέρνησης για την τουρκική διακοίνωση και την υποστήριξη που παρέσχε σ' αυτήν η βρετανική κυβέρνηση. Ρώτησε αν παρόμοιες παραστάσεις είχαν γίνει στη Σόφια και κατέληξε εφιστώντας για μια ακόμη φορά την προσοχή στη δράση των βουλγαρικών σωμάτων στη Μακεδονία.

Στις 31 Ιουλίου η ελληνική κυβέρνηση δημοσίευσε στις εφημερίδες εγκύκλιο, η οποία ζητούσε πληροφορίες για τον τόπο διαμονής για τους παρακάτω αξιωματικούς και

υπαξιωματικούς: Ν. Δουμπιώτη, Π. Κλείτο, Π. Γιαννετάκη, Γ. Τσόντο, Φ. Πηχεών, Ν. Τσοτάκο, Δ. Παπαβιέρο, Ε. Θειάφη, Γ. Στρυμωναρά, Δ. Κοσμόπουλο, Χ. Παπαγακή, Γ. Φαληρέα, Ν. Πλατανιά, Μ. Αναγνωστάκο, Γ. Τόμπρα.

Στις 8 Αυγούστου ο Καλογερόπουλος ο οποίος αναπλήρωνε τον Σκουζέ, πληροφόρησε τους εκπροσώπους της Μ. Βρετανίας, Ρωσίας, Αυστρίας και Ιταλίας ότι η ελληνική κυβέρνηση σκόπευε να παραπέμψει στο στρατοδικείο οιονδήποτε αξιωματικό θα ανακάλυπτε ότι είχε περάσει στο διάστημα της αδείας του σε μέρος διαφορετικό από εκείνο για το οποίο του είχε χορηγηθεί, επίσης, ότι θα προχωρούσε στη σύλληψη οποιουδήποτε για τον οποίον υπήρχαν υπόνοιες ότι σκόπευε να περάσει τα σύνορα.

Η ελληνική κυβέρνηση άρχισε να κατακλύζει τη βρετανική αποστολή στην Αθήνα και το Foreign Office στο Λονδίνο με αναφορές για την αύξηση της δράσης των κομιτατζήδων και με το αίτημα να γίνουν παραστάσεις στη Σόφια. Ο Elliot ανταπέδωσε ζητώντας πληροφορίες για τα μέτρα που λαμβάνονταν σε βάρος των Ελλήνων αξιωματικών που είχαν πάει στη Μακεδονία.

Η βρετανική κυβέρνηση, αφού παραδέχτηκε ως ένα σημείο τους ελληνικούς ισχυρισμούς ότι η βουλγαρική δραστηριότητα παρουσίαζε μεγάλη αύξηση και όντας πλήρως ενημερωμένη για τη λιγότερο θεαματική αλλά πολύ επιτυχημένη σερβική προσπάθεια, είχε επιδιώξει να προωθήσει μια έντονη διαμαρτυρία εκ μέρους και των έξι Δυνάμεων προς τη Σόφια και το Βελιγράδι, η οποία θα επιδιόταν σε ιδιαίτερα αυστηρό τόνο και στην Αθήνα. Τελικά η Αυστρία και η Ρωσία αποφάσισαν να απευθύνουν προς τη Σόφια, Βελιγράδι και Αθήνα μια ταυτόσημη διακοίνωση, με την οποία επισήμαιναν την εσφαλμένη ερμηνεία που απέδωσαν οι τρεις βαλκανικές Δυνάμεις στο άρθρο 3 του προγράμματος του Murzsteg και τόνιζαν ότι οι δύο Δυνάμεις δεν ήταν διατεθειμένες να ανεχθούν οποιαδήποτε διατάραξη του status quo στη Μακεδονία.

Η ταυτόσημη αυτή διακοίνωση, με ημερομηνία 28 Σεπτεμβρίου, επιδόθηκε και στις τρεις βαλκανικές πρωτεύουσες δύο μέρες αργότερα. Δήλωνε ότι τροποποιήσεις στη διοικητική διαίρεση της Μακεδονίας θα προτεινόνταν στην Πύλη μόνο μετά την ειρήνευση στην περιοχή. Δήλωναν, επίσης, ότι οι Δυνάμεις δεν σκόπευαν ποτέ να συστήσουν στη Πύλη τη δημιουργία εθνικών σφαιρών στη Μακεδονία αλλά μόνο σχετικά δευτερεύουσες αλλαγές με σκοπό να διευκολύνουν το έργο των τοπικών αρχών, ότι καμιά οριοθέτηση δεν θα λάμβανε υπόψη τις ανακατατάξεις που είχαν επιφέρει τα σώματα, αλλά θα βασιζόταν στην αρχή του status quo ante και σε προσεκτικές και αμερόληπτες επιτόπιες έρευνες. Πράξεις επιθετικότητας, συνέχιζε η διακοίνωση, θα είχαν ως μόνο αποτέλεσμα να ωθήσουν την Πύλη πίσω στην πολιτική των καταπίεσεων, η οποία κάτω από τις παρούσες συνθήκες θα

μπορούσε να θεωρηθεί εντελώς δικαιολογημένη.

Ο Αυστριακός και ο Ρώσος εκπρόσωπος στην Αθήνα πήραν εντολή να επιδώσουν στην ελληνική κυβέρνηση ειδική προειδοποίηση, ενώ οι δύο πρεσβευτές στην Κωνσταντινούπολη επρόκειτο να πιέσουν την τουρκική κυβέρνηση να μη χαλαρώσει τις προσπάθειές της στο έργο της καταδίωξης των σωμάτων. Προς την Ελλάδα διατυπώθηκε η εξής προειδοποίηση: αν συνέχιζε να παρακωλύει τις Δυνάμεις στην προσπάθειά τους για ειρήνευση θα εξέθετε τον εαυτό της σε σοβαρότατες συνέπειες.

Η ελληνική κυβέρνηση με την εγκύκλιο επιστολή της της 10/23 Οκτωβρίου διατύπωσε την άποψή της στις ευρωπαϊκές πρωτεύουσες. Επισήμανε για εκατοστή φορά ότι τα βουλγαρικά κομιτάτα είχαν αρχίσει πρώτα τις επιθέσεις τους εναντίον των Ελλήνων (σφαγιάζοντας ιερείς, δασκάλους και προκρίτους) το 1897 στο βιλαέτι της Θεσσαλονίκης και το 1899 σε αυτό του Μοναστηρίου. Απέναντι στις επιθέσεις αυτές οι Έλληνες είχαν αντιδράσει από θέση αυτοάμυνας. Πολύ πρόσφατα με αφορμή τις παραστάσεις των Δυνάμεων, οι Έλληνες είχαν αποφασίσει να εγκαταλείψουν τον αγώνα, για να διαπιστώσουν, όμως, ότι οι Βούλγαροι είχαν εντείνει τη δραστηριότητά τους. Οι Δυνάμεις είχαν δηλώσει ότι σε οποιαδήποτε μεταρρύθμιση των διοικητικών διαιρέσεων δεν θα αναγνώριζαν αλλαγές που προκλήθηκαν από τη δράση των σωμάτων. Θα φαινόταν επομένως δίκαιο οι διαιρέσεις αυτές να βασισθούν στο status quo που ίσχυε πριν αρχίσει η δράση των Βουλγάρων κομιτατζήδων, θα έπρεπε, επίσης, να λάβουν υπόψη τους γεωγραφικές, ιστορικές και εθνογραφικές συνθήκες.

Οι Έλληνες πρεσβευτές στις ευρωπαϊκές πρωτεύουσες βομβάρδιζαν κιόλας τις ξένες κυβερνήσεις με καταλόγους βουλγαρικών εγκλημάτων. Το βρετανικό υπουργείο Εξωτερικών έκανε τα ακόλουθα σχόλια: "Ο Έλληνας πρεσβευτής (Μεταξάς) γίνεται κανονική ενόχληση, αντιστρέφει τα επιχειρήματά μας, αλλά οι όροι θα αντιστραφούν και πάλι όταν θα πάρει το μνημόνιό μας". Το μνημόνιο αυτό όμως, σκοπός του οποίου ήταν να δείξει ότι η Έλληνες ήταν πολύ χειρότεροι από τους κομιτατζήδες, δε στάλθηκε ποτέ, για τον απλούστατο και ειλικρινή λόγο ότι, όταν έφτασαν όλες οι προξενικές εκθέσεις, ήταν φανερό ότι τον Οκτώβριο τα εγκλήματα των κομιτατζήδων ήταν υπερδιπλάσια από εκείνα των Ελλήνων.

Καθ' όλη τη διάρκεια του έτους οι Βρετανοί παρότρυναν τους Τούρκους να ασκήσουν πίεση στους Έλληνες για να απομακρύνουν από τη Μακεδονία όσους κληρικούς και προξενικούς υπαλλήλους βάρυναν υποψίες ότι οργάνωναν ή και είχαν βαθύτερη ανάμειξη στη δράση των ελληνικών σωμάτων. Ο Μαυρουδής εξακολουθούσε να μένει στη Καβάλα και οι ανατρεπτικές δραστηριότητες για τις οποίες κατηγορούνταν εξακολούθησαν να αποτελούν το αντικείμενο πολυάριθμων αναφορών. Αυτός διαμαρτυρήθηκε για τις κατηγορίες οι

οποίες βασίζονταν σε στοιχεία αμφιβόλου αξίας. Την άνοιξη η ελληνική κυβέρνηση αναγκάστηκε να απομακρύνει τον Μαυρουδή από την Καβάλα. Παρόμοιες κατηγορίες εκτοξεύθηκαν εναντίον του Σαχτούρη, προξένου στις Σέρρες. Ο Ο' Connor, με την έγκριση του Foreign Office ζήτησε από την Πύλη να αποσύρει την έγκριση της διαπίστευσης του προξένου. Ο Σαχτούρης, πάντως, διέθετε την κατάλληλη απάντηση για κάθε μια από τις καταγγελίες: όλες οι κινήσεις του ήταν κάτω από επιτήρηση, καθώς συνοδευόταν από τουρκική συνοδεία που του είχε χορηγήσει ο μουτεσαρίφης.

Στα μέσα Μαΐου ο Χιλμί πασάς επισκέφθηκε τον Σαχτούρη ο οποίος βρισκόταν για μερικές μέρες στη Θεσσαλονίκη. Λέγοντας ότι είναι φίλος των Ελλήνων ο Χιλμί συμβούλευσε τον Σαχτούρη να μην κάνει το λάθος να επιτρέψει στους Βουλγάρους, οι οποίοι είχαν ηττηθεί, να παρουσιαστούν ως θύματα και να κερδίσουν τη συμπάθεια της Ευρώπης. Τόνισε ότι δεν ήταν φρόνιμο να χρησιμοποιούνται Έλληνες αξιωματικοί στη Μακεδονία. Στο τέλος αναφέρθηκε στα παράπονα των Δυνάμεων εναντίον του ελληνικού κλήρου και επέστησε την προσοχή του στη διαμαρτυρίες για τη διαγωγή του μητροπολίτη Δράμας. Μια περίπου εβδομάδα αργότερα ο Χιλμί πασάς επισκέφθηκε τις Σέρρες και είδε ξανά τον Σαχτούρη. Εξέφρασε και πάλι παράπονα και ειδικά εναντίον του μητροπολίτη Δράμας. Ο Χιλμί πασάς είχε απαγορεύσει στο μητροπολίτη να επισκέπτεται τα χωριά της εκκλησιαστικής του περιφέρειας.

Στις 27 Αυγούστου η χωροφυλακή κατάσχεσε από τον καβάση του μητροπολίτη Δράμας ένα δέμα με αλληλογραφία και τον έστειλε στον Χιλμί πασά. Η ανακάλυψη αυτή ώθησε τις τουρκικές αρχές να λάβουν άμεσα μέτρα. Στις 12 Σεπτεμβρίου ο μητροπολίτης στάλθηκε με συνοδεία στη Θεσσαλονίκη με τη δικαιολογία ότι ο Πατριάρχης δεν είχε ανταποκριθεί στις προηγούμενες παραστάσεις της Πύλης. Στην αρχή ο μητροπολίτης Χρυσόστομος αρνήθηκε να φύγει, πληροφορήθηκε όμως με τηλεγράφημα ότι είχαν αποσταλεί οδηγίες του Πατριάρχη, με τις οποίες του επέτρεπε να αφήσει τη θέση του. Μεγάλα πλήθη λαού τον συνόδευσαν ως το σταθμό. Μετά τη Θεσσαλονίκη πήγε στην Κωνσταντινούπολη.

Στις 10 Ιουνίου ο Καραβαγγέλης εγκατέλειψε την Καστοριά, ενώ τον Αύγουστο απευθύνθηκε προειδοποίηση και στον Άνθιμο μητροπολίτη Φλωρίνης.